

Burada ziyarətçilərə maddi-mənəvi abidələrimiz təqdim olunur

Son illər ölkəmizdə mənəvi irsin və maddi-mənəvi abidələrimizin dünyaya tanıtılmasına xüsusi diqqət yetirilir. Bu işlərdə 90 il bundan öncə yaradılmış C.Cabbarlı adına Azərbaycan Dövlət Teatr Muzeyinin xidmətləri böyükdür. Muzey Zaqafqaziyada və Yaxın Şərqdə öz profilinə görə yaradılan ilk və yeganə mədəniyyət müəssisəsidir.

Yubiley ili ərəfəsində qəzetimizin əməkdaşı muzeyin direktoru, Əməkdar mədəniyyət işçisi Sevinc Mikayılova ilə görüşmüşdür. Direktor muzeyin yaradılmasından, tarixi fəaliyyətindən və görülməli işlərdən söhbət açaraq demişdir:

- C.Cabbarlı adına Azərbaycan Dövlət Teatr Muzeyi 1934-cü ildə yaradılmışdır. Muzeyin yaradıcısı və ilk direktoru Bakı Teatr Texnikumunun o zamankı pedaqoqu, Bakı Türk İşçi Teatrının əməkdaşı Ağakərim Şərifov olmuşdur. O, 1924-cü ildə texnikumun məzunları ilə Moskvada olarkən bu böyük şəhərdə fəaliyyət göstərən A.A.Baxruşin adına Teatr Muzeyini ziyarət etmişdir. Sərgilənən eksponatlarla tanışlıqdan həvəslənən və bu işə daxilində böyük maraq oyanan Ağakərim Şərifov muzeyin o zamankı direktoru Aleksandr Baxruşinlə görüşüb muzey işini sistemləşdirməyi ondan öyrənmişdir.

Bakıya qayıtdıqdan sonra Ağakərim Şərifov Xalq Maarif Komissarlığı qarşısında məsələ qaldıraraq Bakıda da belə bir muzeyin yaradılmasını xahiş edir. Təşəbbüs müsbət qarşılanır. Az bir vaxtda Tağıyev Teatrının (indiki Akademik Musiqili Teatr) foyesində Sıdqi Ruhullanın şəxsi arxivindən ibarət teatr tarixini əks etdirən ilk sərgi təşkil olunur. Bu nəticə işdə Azərbaycanın görkəmli ziyalı və maarifçilərindən Üzeyir bəy Hacıbəyli, Əbdürrəhim bəy Haqverdiyev, Cəfər Cabbarlı, Əzim Əzimzadə, Əziz Şərif və digər sənət korifeyləri də Ağakərim Şərifovla yaxından dəstək olurlar.

1927-ci ildə Xalq Komissarlığı Teatr Muzeyinin yaradılması barədə qərar çıxarır və hətta bu məqsədlə teatra aid sənədlərin toplanması və təhvil verilməsi barədə ictimaiyyətə mürə-

ciət edir. Muzeyin açılışında Əbdürrəhim bəy Haqverdiyev böyük qürur hissi ilə "Yaşasın Azərbaycan teatri!" ifadələrini işlədərək lenti kəsir. Bu minvalla iş bir müddət davam edir və çox keçmir ki, Teatr Muzeyi dövlət muzeyinin (indiki Milli Tarix Muzeyi) nəzdində şöbə kimi fəaliyyət göstərməli olur. 1934-cü il noyabrın 25-də muzey Xalq Maarif Komissarlığının qərarı ilə yenidən yaradılır və dövlət statusu ilə fəaliyyətə başlayır. Görkəmli drama-

ranma tarixini, inkişaf yollarını, teatr korifeylərimizin həyat və yaradıcılığını özündə əks etdirir. Fondada qorunan materialların böyük əksəriyyəti orijinaldır.

Azərbaycan peşəkar teatrının yarıncı dövrədən bu günə qədər oynanılan tamaşaların proqram və afişaları, müxtəlif kadrları əks etdirən foto və neqativlər, teatr rəssamlarının tamaşalara çəkdiqləri geyim və dekorasiya eskizləri, aktyorların səhnə geyimləri, rejissor eksplikasiyaları, teatr korifeylərinin

turq Cəfər Cabbarlının 1935-ci ildə vaxtsız vəfatından sonra onun milli teatrda göstərdiyi xidmətləri nəzərə alınaraq muzeyə ədibin adı verilir. Bundan sonra muzey müxtəlif zaman kəsirlərində müxtəlif ünvanlarda fəaliyyət göstərməyə başlayır.

Muzeyin yaradıcısı Ağakərim Şərifovun ölümündən sonra müxtəlif dövrlərdə muzeyə Sabit Rəhman, Sona xanım Cabbarlı, Turan xanım Cavid, daha sonra Nuridə Nurullayeva rəhbərlik etmişlər. Onların hər biri muzeyin zənginləşdirilməsi istiqamətində səmərəli işlər görmüşlər.

Bu gün muzeyin əsas fondunda 140 mindən çox eksponat mühafizə olunur. Bunlar arxiv-memuar, foto-neqativ, eskiz-maket, fonoteka kolleksiyaları üzrə bölünüb. Kolleksiyalar milli teatrın ya-

məktubları və digər əlyazmaları, müxtəlif sənətkarların memorial əşyaları və s. muzeyin fonduna daxildir. Muzeydə Cəfər Cabbarlının, SSRİ Xalq artistləri Mərziyə Davudovanın, Ədil İskəndərovun, Mehdi Məmmədovun, Sıdqi Ruhullanın, Mirzə Əliyevin, Ələsgər Ələkbərovun, Hökumə Qurbanovanın, Şəmsi Bədəlbəylinin, Həqiqət Rzayevanın, Möhsun Sənaninin, Barat Şekin-skayanın, Xalq rəssamları Kazım Kazımzadənin, Ənvər Almaszadənin, Bədurə Əfqanlının və başqalarının şəxsi arxivləri qorunur.

S.Mikayılova daha sonra vurğuladı ki, Teatr Muzeyi milli peşəkar teatrımızın tarixinə dair sənədləri qorumaqla yanaşı, mədəniyyətimizin inkişafına xidmət edən bir sıra layihə və tədbirlər həyata keçirərək səhnə sənətimizin təbliği

ilə də məşğul olur: "Bunların sırasında çoxsaylı elmi-praktik konfransı, "dəyirmi masa", teatr korifeylərinə, çağdaş teatrımızın görkəmli sənətkarlarına həsr olunmuş yubiley tədbiri və xatirə gecələrini, uşaq və gənclər üçün maarifləndirici ustad dərslərini, o cümlədən sağlamlıq imkanları məhdud olan uşaq və əlillər üçün nəzərdə tutulan digər işləri sadalaya bilərik. Muzey respublika əhəmiyyətli bir sıra dövlət tədbirlərində, şəhərimizdə keçirilən beynəlxalq konfranslarda kolleksiyamızda qorunub saxlanılan nadir eksponatlardan ibarət səyyar sərgilərdə də iştirak edir. Həmçinin TÜRKSOY Beynəlxalq Mədəniyyət Təşkilatının keçirdiyi tədbirlərdə iştirakçı qismində fəaliyyət göstərir".

Ölkənin ictimai-siyasi həyatındakı önəmli hadisələrin, əlamətdar günlərin də muzeydə daim qeyd edilməsi ənənə halını alıb.

Teatr Muzeyi yalnız yerli alimlərimiz üçün deyil, eləcə də ölkəmizdən kə-

Faina Ranevskayanın Taqanroq şəhərində fəaliyyət göstərən ev-muzeyinin ekspozisiyalarının yaradılmasında, habelə aktyor B.Z.Molçanovla bağlı B.Q.Belinski adına Sverdlovsk Universal Elmi Kitabxanasına, rus yazıçısı Mixail Bulqakovun elmi bibliografiyasının hazırlanmasında Rusiya Dövlət İncəsənət Kitabxanasına muzeyimizin fond materialları ilə kömək göstərilib. Bu siyahını bir qədər də uzatmaq mümkündür.

İşğaldan azad olunmuş Qarabağda bərpa olunan muzeylərin ekspozisiyalarının qurulmasında da Qarabağsilli sənətkarlarla bağlı muzeyimizin fondunda saxlanılan eksponatlarla kömək göstərilmişdir. Təsədüfi deyil ki, muzey 2004-cü ildə Azərbaycan Teatr Xadimləri İttifaqı tərəfindən "Azərbaycan teatr tarixinə dair materialların toplanılması və qorunmasına görə" nominasiyası üzrə "Qızıl Dərviş" mükafatına layiq görülüb".

Hazırda muzey bədii tərtibatın yenidən qurulması ərəfəsindədir. Artıq bir neçə ildir istifadəyə verilmiş Cəfər Cabbarlı zalı ədibin ev-muzeyi ilə Teatr Muzeyinin eksponatlarının birgə nümayişi əsasında qurulub. Bu zalda Cəfər Cabbarlının yaradıcılıq yolu təbliğ olunmaqla yanaşı, vaxtilə böyük dramaturqa hədiyyə edilmiş yadigar əşyalar da yer alıb. 1918-ci ildə Nuru Paşa tərəfindən ədibə hədiyyə edilmiş kəfərkirli divar saati, 1934-cü ildə rus yazıçısı Maksim Qorki tərəfindən bağışlanmış pafeton, ədibin şəxsi yazı masası, qələmdanı, portfeli, digər məişət əşyaları tamaşaçılarda böyük maraq doğurur. Xatırladaq ki, dünya ictimaiyyətinə maddi-mənəvi abidələrimizi tanıdan bu məkana gələnlərin sayı ilböl artır.

Ötən ay Bakının evsahibliyi etdiyi COP29-un iştirakçıları - Amerika, İordaniya, Rusiya, Yaponiya, Türkiyə, Avstraliya, Braziliya, Almaniya, Misir və digər ölkələri təmsil edən nümayəndə heyətləri muzeyi ziyarət edərək xatirə kitabına gözəl rəylər yazmışlar.

Bu gün yaradılmasının 90 illik yubileyini qeyd edən Azərbaycan Dövlət Teatr Muzeyi milli teatr tariximizin ön dürüst və etibarlı bələdçisidir.

*Rəhman SALMANLI,
İlham BABAYEV (foto),
"Azərbaycan"*